

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 6. De periurio assertorio,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

nem, potestati exigentis proportionatam, precepto imposito quod obligabit in conscientia, iuxta illud ad Romanos 13. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, damnationem sibi acquirunt.

Pœna periurii constituta ob periurium.

78. Porro gravissimum peccatum esse periurium (quod pluribus Suarez tractat in præced. cap. 3.) indicant pœnæ ob ipsum periurii constitutæ: quæ sunt: iure quidem diuino. Tum reatus æternæ mortis, cum sit transgressio vnus ex præceptis, de quibus dictum est à Domino Matr. 19. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Tum maledictio, seu afflictio in temporalibus: quam Deus apud Zachariam in cap. 5. minatur venturam ad domum iuantis in nomine suo mendaciter, & commoraturam in medio domus eius: & consumpturam illam, & ligna eius, & lapides eius. Quo etiam pertinere censeri potest illud Ecclesiastici 23. Vir multum iurans replebitur iniquitate, & non discedet à domo illius plaga.

Iure autem Canonico quatuor habentur constitutæ. Prima est (quæ iam relinquitur Confessarij arbitrio) vt pro ea in iungatur eadem pœnitentiæ, quæ pro fornicatione, aut adulterio, aut homicidio voluntarie commisso, ex cap. fin. 21. quæst. 1. Eratq; eiusmodi pœnitentiæ ex cap. Quicumque, 6. quæst. 5. & ex cap. 1. aliquotque sequentibus. 22. quæst. 5. quod qui peierauerat, deberet & ieiunare in pane & aqua quadraginta diebus, si erat liber: sin erat seruus, debebat ieiunare tres Quadragesimas: & deinde septem annis agere pœnitentiæ, nec vnquam admittebatur ad communionem nisi in hora mortis.

Secunda est: vt priuetur beneficijs qui peierat: nempe si electus est ad beneficium, non confirmetur: sed irritetur ipsius electio. ex cap. finali De iurando in 6. Sin iam habeat beneficium, priuetur illo ex cap. Querelam, extra eod. titulo. Nec tantum priuandus est omni beneficio, sed etiam debet inhabilis reddi ad omne beneficium obtinendum in posterum, ex proxime seq. cap. Tu nos. Veruntamen pœnæ istæ non incurruntur ipso iure: sed sunt per sententiam Iudicis imponendæ, prout ostendit Suarez in eod. lib. 3. cap. 20. à num. 5.

Tertia pœnæ est, quod peierans si falsum iuret & notorius sit, efficiatur infamis ipso iure: ex cap. Infames, 6. q. 1. De qua pluribus Suarez, legendus ibid. à nu. 7.

Quarta pœnæ est, vt periurus non admittatur ad ferendum testimonium, ex cap. Quicumque, 6. quæst. 1. & ex cap. Paruuli 22. quæst. 5. Immo quantumuis in reliquis peccatis, quæ faciunt hominem infamem, peccator post peccatam pœnitentiæ, & emendationem vitæ, cessante iam infamia, admittatur ad testimonium: periurus tamen nullo vnquam tempore admittitur: prout habetur ex cap. Testimonium De testibus & attestat. Per quod, vt ostendit Suarez in eodem cap. num. 19. non imponitur periuro obligatio in conscientia ad abstinendum à iurando in posterum, etiam in iudicio: sed solum pœnæ: vt si ad iurandum accedat, possit repelli per exceptionem vel accusationem: præsertim, vt idem num. 20. addit, cum periurium fuerit commissum in iudicio, aut in pacto vel promissione solemnî (nisi per metum aut aliquam iniuriam extortum sit) aut ab eo qui publica infamia laborat, quod soleat peierare.

CAP. VI.

De periurio assertorio.

SUMMARIUM.

- 79. Periurium assertorium est peccatum mortale, à quo nihil excusat nisi defectus plene deliberationis.
- 80. Quod verum est de quocumq; iuramento, quo falsum iuratur: aut verum quidem, sed existimatur falsum.
- 81. Quid sit sentendum de eo, qui iurat illud de quo incertus est, aut quod existimat verum esse, cum sit falsum.
- 82. Difficultas de iuramento falso, quod per inadvertentiam profertur: an excusetur à mortali.

83. Aduertens ad iuramentum, sed non ad dictum falsum: aut contra ad dictum falsum: sed non ad iuramentum, excusari potest à mortali per inadvertentiam.

84. Consuetudo iurandi ex se non est, nec facit esse peccatum mortale.

85. Consuetudo iurandi non obstat quin peierans inadvertenter, excusetur à mortali.

86. Duo casus excepti.

87. An per consuetudinem iurandi constitutur quis in statu peccati mortalis. & quid sit sentendum de iuramento assertorio, quo vere quidem iuratur, sed de re vana aut mala.

79. **P**ERIURIUM assertorium dicitur, quo mendacium iuramento assertitur: falsum videlicet assertum, aut verum negando. Quod esse peccatum mortale constat ex D. Thomæ doctrina, proposita in precedenti num. 74. Idque verum est in quacumque materia, quacumque de causa, & sub quacumque forma iuratur: prout conitatur ex Bulla Martini quinti quæ habetur in fine Concilij Constant. expresseruntque Sotus lib. 8. De iust. & iure quæst. 2. art. 3. conclusio 2. & Caiet. in verbo Periurium, ac Nauarr. in Enechir. cap. 12. num. 5. & communem certamque sententiam esse, eisdem ac alijs in eam referent, notat Suarez in eod. lib. 3. cap. 4. nu. 2. Adeo vt, addit ibid. Caiet. nulla in eo admittatur excusatio, nisi ex imperfectione deliberationis seu aduertentiæ, quam in præced. lib. 15. sub initium cap. 2. ostendimus à mortali excusare. Itaque, vt ait ibidem Sotus, siue parua siue magna fuerit materia in qua fit iuramentum falsum, ipsum semper est mortale peccatum: quandoquidem semper in se notabilis est iniuriæ illa, quæ licimando, irrogatur Deo, tanquam futurus sit testis mendacij, aut mendacium suffragaturus. Id quod ab ipso per se est peccatum mortale, in se parua, ac in magna: cum tam vere mendacium sit, de re parua dictum, quam dictum de magna. Similiter, vt idem Sotus addit, peccatum periurium est mortale, quantumcumque finis ob quem fit, sit alias sanctissimus, & causa pietissima eaque grauissima: vt si peieres ad cauendam mortem sue tibi, siue alteri innocenti, vel ad liberandam à prodicione vel incendio totam ciuitatem, vel etiam ad eripiendum ab inferni faucibus animam: nullis enim talibus circumstantijs periurium assertorium iustificatur, cum intrinsece malum sit, per notabilem quam includit Dei irreuerentiam, tanquam sibi innotam.

Addi pariter potest cum Caiet. & Nauarr. nullam neq; propriam neque alienam utilitatem, vel necessitatem, ne quidem mortis, aut alterius cuiuscumque grauis periculi merum excusare à tali peccato. Talia enim non impediunt quominus Deus adhibeatur testis mendacij. Nec obstat quod in cap. Verum De iurandis statuatur, eos non esse tanquam pro mortali puniendos, qui iuramenta meri extorta non seruauerint. Nam, prout D. Thom. 2. 2. quæst. 98. art. 3. ad 1. notat, id non ideo dicitur, quod non peccent mortaliter: sed quod minor pœnæ sit eis quam cæteris periuris infligenda. Addi demque eadem ratione potest cum iisdem authoribus neque excusationem in hac re esse à mortali, quod ex animi leuitate, vel ex consuetudine, aut iocandi, vel excusandi aut purgandi se gratia, aut iure furore percitus quis iurauerit: nisi tanta esset ira, quæ iuranti iudicium ad mortalem culpam sufficiens adimeret: vt bene notatum est à Nauarr. in Enechir. cap. 12. num. 10. Tantum enim abest vt leuitas causa: ob quam sic peieratur, minuat malitiam periurij, vt augeat potius: quia maior tunc irreuerentia Deo irrogatur: cum propter rem parua, testimonium ipsius contemnitur. Quod notatum est à D. Thoma in eodem art. 3. ad 2.

Documenta de proposito periurio.

SECTIO I.

80. **C**æterum pro praxi ad particula descendendo, oportet aliquot documenta notare. Primum est: proxime dicta procedere, siue per Deum, siue per creaturas in ipsum relatas, siue simpliciter, siue excoarctate iuramentum concipiatur: vt ex D. Bonauentura & Gabriele Nauarr.

in præ-

in preced. num. 5. refert: ita vt mortaliter peccet qui peccat sine iurando simpliciter per Deum, siue per sancta Evangelia, aut per Beatam Virginem vel alium Sanctum: siue per suam vitam, vel suam conscientiam: siue execratorie dicendo, Ita me Deus adiuet; comburatur igne Sancti Antonij; Moriar, &c. Quamquam grauius perurium est ceteris paribus, quando in testem Deus expresse adducitur, quam cum creatura in ipsum relata: vt D. Thomas attingit in citata responsione ad 2.

Secundum documentum est, eum qui iurat verum, putans se iurare falsum, mortaliter delinquere: quia etiam id non sit perurium materialiter, est tamen formaliter: quia contra mentem formaliter loquitur iurando. Hoc ab omnibus receptum esse inquit Nauar. in cit. cap. 12. n. 7. per auctoritatem D. August. relatum in cap. Homines, 22. quaest. 2. A fortiori autem colligitur, cum quoque mortale perurium committere, qui pro vero iurat id quod est falsum, taleque esse credit: aut etiam quod sit non esse verum simpliciter, vt qui iurat se non fecisse aliquid, quod fecit per alium. Nam in eo etiam perurium committi a peccato sequitur ex eo quod bene notat Azor tomo 1. Insit. Moral. lib. 11. cap. 8. quaest. 2. iurandum non solum esse interpretandum secundum communem sensum quem verba habent: sed etiam secundum sensum in quo iura solent illa accipere. At secundum iura aliquis quid fecisse dicitur, non tantum cum per se ipsum vere fecit, sed etiam cum per alium; iuxta illud quod habetur, lege item apud Labeonem ff. de iniuriis. §. fecisse vim conuincit non tantum is videtur qui vociferaturus est, sed is quoque qui concitauit alios ad vociferandum, vel qui summisit vt vociferentur.

81. Tertium documentum est, Eum esse perurium, qui pro certo iurat id quod verum sit, aut falsum, varia ductus ratione ambigit: siue illud verum sit, siue falsum: nisi affirmet eo solo modo quo illud nouit: ea nimirum ratione qua Archidiaconus, quando Episcopo interrogante, An qui sacros ordines volunt suscipere, sint digni: respondet esse quantum humana fragilitas nosse permittit. Ita post Angelum verbo Perurium, habet Nauar. in sequenti num. 8. Istud documentum autem in eo fundatur, quod contra mentem is loquatur, qui pro certo affirmat illud de quo dubitat: arque de eo iurans, exponat se periculo iurandi falsum. Vnde fit vt amans periculum, peccet in illo Ecclesiastici 3.

Quartum documentum est: de eo qui iurat quod reuera est falsum; sed credit esse verum, difficultatem esse quidem, verum mortaliter delinquit: sed eam facile tolli distinctione; quam tangunt Nauar. & alij ab ipso citati in eod. cap. 12. num. 6. Est autem, vt si ille qui iurat aduertens se iurare (sic enim de eo nunc loquimur) putet verum esse quod iurat; sed ignorantia crassa ignoret falsum esse; tunc sine dubitatione committat perurium mortale: quia cum talis ignorantia sit inexcusabilis, relinquit actum in sua naturali malitia: adeo vt mortale perinde sit ex ea, ac ex scientia falsum iurare: quia temeritati, non autem prudentiae, tribui debet; si quis leui coniectura adductus ad credendum verum esse quod reuera falsum est, illud absolute iuret.

Sin autem ignorantia non sit crassa: & iurans non omnem quidem quam debuit, aliquam tamen adhibuit diligentiam: ita vt ignorantia ipsius non iudicetur crassa: ipse quoque peccat, sed tantummodo venialiter, propter plenam deliberationis defectum (de quo in sequentibus documentis) in eo qui sic animo affectus est; vt alioqui, id est, cum plena deliberatione, nollet tale quid facere; vt cum quis contra suam consuetudinem ex subitio ita motus, vel linguae lapsu inconsiderate iurat. Nam cum quis iurat aliquid, aequaliter sic dispositus vt quantumvis ipsum falsum esse aduerteret, nihilominus iurare, non excusaretur a mortali: quia tunc inconsideratio non esset causa, sed tantum comes iuramenti.

Si vero omnem quam debuit diligentiam in cauendo adhibuit, & falsum nihilominus iurauit, eo quod illud putaret verum esse, ne venialis quidem culpae reus esse censetur ex ea parte: quia tale iuramentum materialiter tan-

tum, non formaliter perurium est ob ignorantiam probabilem, quae excludens omnem voluntatem iurandi falsum, excusat omnino a peccato perurij. Aduerte autem quod si quis post debitam diligentiam adhibitam, credat solum probabiliter aliquid esse verum; & id tanquam certum confirmet iuramento, non videatur excusandus a mortali, cum proferat Deum in testem certa veritatis, quam non indicat esse talem. Secus esset autem, si aliquo recto sensu mentem suam explicaret, ac secus eandem mentem iuraret: nec quid amplius affirmaret suo iuramento, prout declaratum est in expositione tertij documenti.

Difficultas de iuramento falso, quod per inadvertentiam profertur, siue peccatum mortale.

SECTIO ALTERA

82. **Q**uinti documenti loco possumus adferre in medium explicationem dubitationis, An iuramentum falsum ex inadvertentia prolatum, excusetur a perurio mortali. Ea autem comprehendendi potest duabus propositionibus. Prior est, Si is qui iurat sit a mente alienus: vt ebrius, aut furiosus, aut dormiens (quem contingit somnando loqui vel iurare) ex tali perurio nullius culpae reus esse censetur. Ratio est, quia cum careat usu liberi arbitrij, in nullo peccat, iuxta dicta in preced. lib. 11. cap. 1. & alia multa quae tradit Conar. ad Clemen. vnicam, De homicidio 3. par. in initio. Itemque est similiter dicendum de puero pterante ante usum rationis: cum absque eo, non sit liberi arbitrij usus ad peccatum requisitus. Aduerte autem quod si ebrius crediderit se per ebrietatem probabili pterandi periculo exponi: perurium ipsius non excusatur a peccato, cum sit voluntarium in sua causa. De qua re Sylu. & Caiet. in verbo Ebrietas, ac Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 230.

Posterior propositio est. Si quis, etiam mentis compos, inadvertenter iuramentum falsum proferat, non est peccati mortalis reus. Hanc expressit Caiet. verbo Perurium. Et probat: quia tale perurium, habet Nauar. in sequenti num. 8. Istud documentum autem in eo fundatur, quod contra mentem is loquatur, qui pro certo affirmat illud de quo dubitat: arque de eo iurans, exponat se periculo iurandi falsum. Vnde fit vt amans periculum, peccet in illo Ecclesiastici 3.

83. Adde, neque mortale perurium esse, si quis de dicto deliberet quidem, non tamen de iuramento. Id quod locis cit. notant Angelus & Sylu. & tanquam communem sententiam sequitur Nauar. in Enchir. cap. 12. nu. 6. quam & tribuit D. Thomas in cit. art. 3. Et ratio esse potest: quod tunc iuramentum non sit plene deliberatum, sicut requireretur ad peccatum mortale. Nihilominus est veniale graue, quemadmodum Angelus exprimit. Nimirum ob negligentiam in tunc deliberando, vt de delicto, sic & de iuramento quod tanti momenti esse scitur. De eo vero qui aduertit se iurare, sed non aduertit falsum esse quod iurat, dubium esse potest, an mortaliter peccet. Quidquid autem aliqui contradicant, possumus tenere quod ex D. Bonauent. & Richar. Syluester loco cit. adfert: inadvertentiam in hoc casu sicut in precedenti, excusare a mortali: quam esse communem sententiam in cit. nu. 6. Nauar. annotat: eamque sequi possumus vt fauentem timoratis conscientis (praesertim cum viti, etiam virtutis & suae salutis amantes, talibus inadvertentis obnoxij sint) neque patrocinantem hominibus vitiosis: quorum inadvertentia solet esse crassa: ideoque minime excusans.

vpote quæ sunt actum redire in naturam suæ formæ, seu retinere propriam eam malitiam, quam habet scienter, ac ex intentione factus: sicut ante diximus de ignorantia crafta, cuius ea est quædam species.

Difficultas de iuramento ex praua iurandi consuetudine.

SECTIO III.

Sexti demum documenti loco, addere ad extremum possumus explicationem alterius dubij, An si inaduertentia contingat ob pessimam iurandi consuetudinem, ea possit à mortali aliquo modo excusare.

84. Videtur ergo dicendum primo, consuetudinem iurandi per se sumptam, non esse peccatum: quandoquidem consuetudo nihil est aliud, quam frequentatio actionum, quæ etiamsi peccaminosæ sint, non ideo tamen illa est peccatum; sed tantum collectio & numerus quidam peccatorum: nullam aliam malitiam habens, quam eorumdem, quorum aggregatione constat. De qua re Sotus lib. 8. De iust. & iureq. 2. art. 3. concl. 7. præ eaque Sanchez aliquot citat in opere Morali lib. 3. cap. 5. num. 4. Neque etiam habitus qui ex huiusmodi frequentatione oritur, peccatum est: quoniam habitibus nec meremur nec demeremur, ut patet in dormientibus: nec de illis dantur præcepta, sed de actibus in quibus est libertatis usus; & in quos solos quadrat definitio peccati qua dicitur dictum, factum, aut concupitum contra legem Dei æternam. Quin etiam iuramentum ipsum ex eo, quod ob consuetudinem iteretur sæpius (nisi aliud interueniat per quod vitietur) non efficitur peccatum mortale, ut Sotus ibidem recte probat: quia quiuis habitus generat actus similes illis ex quibus productus est. Vnde si hi non fuerint peccatum, aut tantummodo veniale, illi de se non erunt peccata mortalia, vpote qui nõ accipiunt maiorem culpæ rationem ex eo, quod ex consuetudine, & habitu exerceantur, iterenturque sæpius: quandoquidem eiusdem modi cum primo est, ut secundus sic & centesimus.

85. Dicendum est secundo, quod si quis habeat consuetudinem iurandi ad singula fere verba, siue falsum sit, siue verum illud quod iurat, & per inaduertentiam, adeoque in deliberate, falsum aliquid iuret, non ideo committere mortale peritium: quia potest in eiusmodi iuramento contingere motus surreptitius; qui naturaliter linguam ita rapiat, ut culpam vel omnino tollat, vel certe venialem reddat: ut totidem verbis ait Sotus in eadem concl. 7. Quod vero Caiet. 2. 2. q. 98. art. 3. ait (& approbat Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 6.) non excusari à mortali cum, qui per inaduertentiam falsum iurat, si ex consuetudine sic affectus sit animo, ut quantumuis ad id aduerteret nihilominus iuraret: Sotus ipse, sub finem cit. art. 3. improbat: quia inaduertentia cum est inuincibilis, tollit omnino voluntarium; sine quo non est peccatum; neque ratio peccati fundari potest in habituali affectu, quo iurans sic dispositus est, ut iuraret quantumuis sciret falsum esse illud quod cum iuramento asserit. Nam dicendum alioqui esset, taliter habituos peccare mortaliter, quædo verum inaduertenter iurant (quandoquidem ex tali habitu iurassent, etiamsi falsum id esse sciuisent) quod nimis durum esse videtur. Deinde illud solum facit ad peccatum, quod facit ad demeritum. Hæc enim duo se mutuo sequuntur. Illa vero habitualis dispositio nihil facit ad demeritum: nam ut meremur solummodo per actus bonos (nec enim coronam fortis reportat nisi qui fortiter pugnarit) ita etiam demeremur tantummodo per actus malos. Atque adeo sicut nihil ad rationem meriti conducit, quod si quis aduerteret ad hoc vel illud bonum opus, ipsum exequeretur: ita nec ad demeritum facit, quod quis, si ad hoc aut illud peccatum aduerteret, ipsum committeret. Vnde si vere ex inaduertentia iuramentum aliquod falsum protulit, qui ex habitu erat alioqui sic affectus, ut etiamsi aduerteret, nihilominus peierasset, à mortali excusatur. Eandem doctrinam cum Soto sequitur latiusque persequitur Suarez in citato lib. 3. cap. 7.

At tamen libenter concesserim Caiet. & Nauarro, quod aliquando præcipitatio suborta ex consuetudine, possit

tam culpabilis esse, ut iuramentum falsum peringat ad mortale: quemadmodum Syluester attigit in verbo Peritium quæst. 1. vers. Primum. Etenim qui ob consuetudinem prauam, in quam se immerfit: aduertere negligit, ac sine iudicio iuramenta effundit (cum amans periculum in eo pereat ex cap. 3. Ecclesiastici) si falsum iuret, non est censendus à mortali excusari: ut quando commotio subita non præcipit tempus cogitandi, sed sola consuetudo fecit, ut ex negligentia & nonnullo cõtempu peieratum sit inaduertenter. In quam sententiam Suarez it, ut patet ex fine præcedentis cap. sexti.

Libenter quoque eisdem concesserim, quod quoties quis ex eiusmodi inaduertentia culpabili, orta ex praua consuetudine; iurat quidem verum, sed cum probabiliter periculo iurandi id ipsum, etiamsi falsum esset, toties mortale committere: ita ut ij qui ex praua consuetudine solent iurare quidquid in buccam venerit, videantur sæpissime condemnandi peritij mortalis. Dico sæpissime, non autem semper, quia fieri potest ut non obstante praua eiusmodi consuetudine, aduertat quis verum esse quod iurat, intendatque verum iurare: vnde talis actus ipsius, ex bona intentione procedens circa obiectum bonum, censeri potest bonus, non obstante praua consuetudine: ex qua non exercetur; sed potius contra quam exercetur. Late differens de his Sanchez videri potest, in opere morali lib. 3. cap. 5.

87. Si roges: vtrum is qui iurandi consuetudinem habet, sit eo ipso in peccato mortali: Sotus in cit. concl. 7. respondet, non esse: nisi forte ponas eum non penitere præteritorum, animusque habere faciendi similiter in futurum, seu non vitandi occasiones per quas in peritium incidit, & maxime prauam consuetudinem temere iurandi, quam extirpare nihil omnino curat. In quo casu nemo ambigit eum esse in peccato mortali per voluntatem saltem interpretatiuum, qua vult se exponere periculo iurandi falsum (de quo Suarez & Sanchez in locis citatis erudite suo more) ideoque absolui non posse. Quod si sincere proponat abstinere, seque ab occasione peccandi subducat, prauamque consuetudinem extirpare studeat: quia nõ erit locus dictæ voluntati peruersæ, nihil apparet vnde absolui nequeat de rigore iustitiæ. Quamquam sæpe salubre consilium est absolutionem differre tali; ut sic inducatur à reciduo cauere, inuigilando attentius: atque contrariæ consuetudini incumbendo; prauum habitum debilitare, ac extenuare, tandemque illum delere.

Atque hæc circa peritium assertorium dicta sufficiant. De questione autem illa qua queritur an delinquat mortaliter is qui iurat id quod iuxta suam intentionem esse verum, sed falsum est iuxta intentionem eius cui iuratur: nihil in præsentia dicimus, quoniam de iis quæ ad illum pertinent in sequenti lib. 24. c. 1. sect. 4. dicitur ex instituto; multaque ex hisdem sufficienter intelligi poterunt ex dicendis in sequen. de iuramento amphibologico in seq. cap.

Aliam questionem vero, Quale peccatum sit iuramentum verum quidem, sed factum sine necessitate vel utilitate, aut de re mala bene explicat Suarez in eodem lib. 3. c. 12. duo docens communiter recepta. Prius est: Iuramentum assertorium cui veritas inest sufficienter cogitata atque cognita, ac cui solum deest necessitas vel utilitas, non esse de se peccatum mortale. Ratio est quia per illud non adducitur Deus in testem falsitatis: quodque diuina auctoritas adhibeat ut rem leuem aut vanam cõfirmandam, non est grauis irreuerentia ipsius: cum in eo non agatur contra aliquod diuinum attributum, vnde ipse macula aliqua aspergatur; sicut fit quando falso iuratur; inducendo ipsum in falsitatis testem, qui est prima veritas.

Posterius est, Iuramentum illius eiusdem modi, cui solum deest iustitia seu honestas materiæ; nõ esse de se plusquam veniale peccatum: quia per illud Deus non constituitur testis mendacij, sed solum rei prauæ & indecentis, quod non est per se grauis iniuria Dei, cum in eo auctoritas ipsius assumatur quidem ad cõfirmandam rem prauam, non tamen ut praua est; sed ut vera est. Excipe, nisi tale iuramentum fiat instrumentum peccati mortalis: ut cum quis prauo animo infamandi alterum narrat ipius

oculta peccata vera: & vt probabilior sit infamia, narrationem iuramento confirmat: quod fit contra sanctitatem iuramenti in notabilem Dei irreuerentiam, tanquam adhibiti ad cooperandum peccato.

CAPVT VII.

De periurio promissorio.

SVMMARIVM.

- 88 Iuramentum promissorium est peccatum mortale, si fiat sine animo ipsum seruandi.
 89 Quatenus ea ratione factum de re licita planis verbis seruandum sit in conscientia, aliquos propositionibus declaratur.
 90 Idem declaratur de facto verbis ambiguis.
 91 De iuramento ambiguo subintellecta conditione, qua ipsum verificatur secundum mentem iurantis, non item eius cui iuratur.
 92 Qui iurat se commissurum mortale, peccat mortaliter, non item qui veniale.
 93 Tale peccatum est distinctum ab eo de quo iuratur.
 94 Quale peccatum sit iurare omissionem boni supererogationis.
 95 Factum de re indifferenti aut vana, peccatum est solum veniale.
 96 Non implere iuramentum promissorium, peccatum est de se mortale.
 97 Ex accidenti autem est veniale: non solum ob defectum plene deliberationis, sed etiam ob materia leuius aatem.

QUOD ad periurio promissorium attinet, aduertendum est ex Caiet. in verbo Periurium, ipsum committi posse duobus modis: nempe vel in presenti tempore quando fit: vel in futuro, quando non adimpletur: & in presenti quidem contingere, vel ex mendaci animo, vel certe ex eo, quod materia quæ promittitur sit mala. Ita hoc cap. agemus primo, de eo quod est de presenti, & ex mendaci animo. Secundo, de eo, quod est de presenti, & ex mala materia. Postremo de eo, quod in tempore futuro committitur.

De periurio promissorio, De presenti contingente ex mendaci animo.

SECTIO I.

DE hoc quid sentiendum sit exponemus aliquot propositionibus: quarum quatuor priores ad illud pertinent vt planis verbis: cæteræ, vt verbis ambiguis concipiuntur.

88. Prima igitur propositio est, Quando aliquid siue bonum siue malum per iuramentum promittitur sine animo obligandi se ac seruandi illud semper committi peccatum mortale. Ita Caiet. 2.2. quæst. 89. art. 7. ad 1. & ad 4. & in summula verbo Periurium Armilla eodem verbo §. 3. & Sotus lib. 8. De iustitia & iure q. 1. art. 7. ad 4. ac Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 11. & communem sententiam esse Theologorum aliquod citatis habet Suarez in tract. 5. De religione, lib. 3. cap. 17. num. 2. eam latius tractans. Sed nobis sufficere potest, quod satis pateat tum ex 22. quæst. 2. cap. 1. tum ex eo quod mendaciter tunc iuratur, scilicet utique Deus testis constituitur. Porro certum est eum qui sic iurauit non teneri iuramentum suum implere, imo peccare alimpendio, si id quod taliter promissit, malum sit: quia nunquam datur obligatio ad male agendum; ne quidem intercedente iuramento; quod (vt habet 58. regula iuris in 6.) non esse obligatorium contra bonos mores præsumitur.

89. Sin autem illud, quod sub iuramento promissit, bonum sit, dubium est, An teneatur in conscientia seruare tale suum iuramentum tanquam obligans quoad Deum. Syluest. quidem in verbo Iuramentum 4. quæst. 19. negat teneri. Cui suffragari videtur: tum ratio, quia quoad Deum

obligatio pensatur ex intentione: unde qui iurauit absque intentione obligandi se, remanet liber à iuramenti vinculo: tum etiam textus in cap. Humanæ aures, 22. quæst. 5. Sic enim habet: Humanæ aures, talia nostra verba iudicant, qualia foris sonant: diuina vero iudicia, talia foris audiunt, qualia ex intimis proferuntur. Idem tenet rationibus & authoribus allatis Sanchez in opere Morali, lib. 3. cap. 10. numero 8. Veruntamen oppositum tanquam tutius videtur tenendum esse: nimirum iurantem eo quo dictum est modo, obligatum esse ad obseruationem promissi. Quæ est sententia Caietani ad memoratum art. 7. Nauarri in cit. cap. 12. num. 4. & Soti lib. 8. De iustitia & iure quæst. 1. artic. 7. ad 4. & aliorum quos Sanchez refert in præced. num. 7. Probatum autem quia obligatio est effectus naturalis iuramenti; ideoque non esse in hominum potestate, velle iurare (sicut hic supponimus velle) & obligationem à iuramento seiuungere. Nec obstat authoritas cap. Humanæ aures in contrarium allati: quia non negamus obligationem iuramenti promanare solum ex corde iurantis, sed tantum affirmamus, hoc ipso quod iurans habuerit in animo iurare, inde necessario iuramenti obligationem emanasse. Id quod in tract. 5. De religionel. 2. cap. 7. Suarez late persequitur. Beneque ostendit non esse ad illud necessarium, vt simul concurrat intentio promittendi, seque obligandi, ac implendi promissum. Cuius doctrinæ ratio fundamentalis est, quod ex sola intentione iurandi iuramentum habeat quod sit inuocatio Dei in testem: idque tantum requiritur ad complementum naturæ ipsius, ex qua emanat consequentione quadam naturali, obligatio imposita verbis illis Exodi. 20. Non assumes nomen Dei tui in vanum, quæ constituitur secundum, in quo versamur, Decalogi præceptum.

Secunda propositio est: quod etiam si Caietano in verbo Periurium §. 2.2. quæst. 89. art. 2. ad 4. videatur mortale semper committi, cum sine animo iurandi, aliquid per iuramentum promittitur siue bonum siue malum: nihilominus videtur esse potius vt dictum distinctione: nempe, quod si cum animo non iurandi simul adsit animus non implendi illud quod iuratur: tunc sine dubio mortale committitur: siue iuramentum iuste exigatur, siue iniuste, vt fit à latrone. Nam grauis irreuerentia est & iniuria, quæ hac ex parte Deo irrogatur: quandoquidem exteriore saltem actu in testem mendacij adducitur. Atque hac ratione recte procedit Caietani sententia. Cui assentiuntur Sotus lib. 8. De iustitia & iure quæst. 1. artic. 7. & Cauar. ad cap. Quamuis pactum prima par. §. 6. numero 3. Ad eiusdemque confirmationem à simili Caietanus ipse inducit, quod is qui non animo colendi, sed solo actu exteriori coleret idola, mortalis peccati reus esset.

Si vero in iuramento promissorio, cum animo non iurandi non concurrat animus non implendi promissum: adeo vt quis ita fingat se iurare aliquid, vt nihilominus habeat in animo ipsum implere; probabilior videtur sententia Soti, loco citat. assentientis tunc tantum committi peccatum mortale, cum iuramentum iure exigatur: nempe à Iudice, vel ab alio cuius interest in contractibus & commerciis humanis. Nam iniuria notabilis est, quæ fit tum legi, tum parti in hoc casu: in quo requisitus tenetur sincere iurare. Quod si per vim & metum extorqueatur iuramentum, non committeretur mortale, quidquid velint Caietanus & Conarruias, quia ibi nulla est ratio perijurij: cum ex hypothesi, is qui iurat, non intendat contrauenire iuramento: sed est sola ratio mendacij quo fingit se iurare, cum non iuret. Mendacium autem non perniciosum (vt ponimus illud esse) non est de se plus, quam veniale. Eandem doctrinam habet Suarez, quam & communem esse ait in prius citato cap. decimo septimo dicto 4.

Tertia propositio est, Quod in vniuersum qui iurat sine animo iurandi, nunquam teneatur ratione iuramenti, adimplere illud, quod sic iurauit. Ratio est: quia talis reuera non iurauit, sed potius finxit se iurare: sicque locis